

PROFESSOR VAN SLOGTEREN EN DE PRAKTIJK

DOOR

JHR. MR. DR. O. F. A. H. VAN NISPEN TOT PANNERDEN

Voorzitter van de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur

Zal dit tijdschrift op de eerste plaats een getuigenis willen zijn van de betekenis van VAN SLOGTEREN in en voor de wetenschappelijke wereld, toch is er daarnaast nog een andere „wereld”, die, zij het met enige schroom, daarin gaarne een ander aspect van zijn persoonlijkheid, zijn leven en werken wil belichten en dat is: de praktijk, het bloembollenbedrijf.

Als geen ander heeft „de professor” het verstaan om met de bloembollenkwekers en -handelaren om te springen. Zij zelf zijn de eersten, die erkennen, dat dit een juiste term is, de eersten ook, die erkennen dat dit lang niet eenvoudig is.

Toch is hij daarin meer dan wie ook geslaagd. Waarachtig niet omdat hij zo gemakkelijk was, maar omdat hij respect wist af te dwingen door de resultaten van zijn werk, niet schroomde hen de waarheid te zeggen en onkreukbaar was jegens allen en onder alle omstandigheden.

Nooit is het iemand gelukt als er privé-belangen op het spel stonden de professor voor zijn karretje te spannen; maar wel is het hem gelukt het gehele bloembollenvak voor zijn karretje te spannen van het wetenschappelijk onderzoek!

Och, er werd wel eens goedmoedig gespot met het „konijnenpaleis”, dat de professor had laten bouwen, met de grote uitbreiding der laboratoria in de laatste jaren, maar eigenlijk is heel het bloembollenvak er toch wel trots op dat „het” laboratorium er zijn mag en aan de eisen van deze tijd voldoet.

En al betaalt men wel wat brommend zijn heffingen voor algemene vakdoel-einden, waaruit het wetenschappelijk onderzoek mede voor een belangrijk deel wordt bekostigd, toch zou niemand dit willen missen, weet iedereen, dat we het niet kunnen missen en streelt het toch ook wel een beetje de eigen voldoening, dat een groot deel van de laboratoria, de kassen en het instrumentarium door het bloembollenbedrijf zijn gebouwd of aangeschaft. Maar de bereidheid daartoe en de waardering voor dit onderzoek zijn in zeer hoge mate te danken aan „de professor”.

„Toen ik in 1917 mijn werk in Uw midden begon, was de belangstelling voor het wetenschappelijk onderzoek matig en de verwachting over het algemeen niet groot,” aldus getuigde hij zelf in een rede, welke hij in 1941 voor de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem heeft gehouden. Van de hem aangeboren hoffelijkheid mag verwacht worden dat dit zacht was uitgedrukt.

In 1957, veertig jaren na dit begin, mocht ik, in een zelfde bijeenkomst te Haarlem, getuigen, dat de belangstelling voor het wetenschappelijk onderzoek zich van matig tot intens heeft ontwikkeld en dat de verwachting, die in den beginne niet groot was, in het geheel geen verwachting meer was, doch was vervangen door zekerheid, gestaafd door feiten en resultaten in het verleden – door overtuiging, aan die feiten en resultaten ontleend, voor de toekomst.

Inderdaad, de feiten, de resultaten van zijn werk hebben een grote rol gespeeld in de bewustwording van de waarde van het onderzoek door de praktijk. Maar eveneens, en wellicht nog méér, is dit te danken aan de persoonlijkheid van VAN SLOGTEREN. Toen hij in 1917, praktisch zonder ervaring op dit speciale terrein, zonder veel middelen en materiële mogelijkheden het bloembollenbedrijfsleven binnenstapte en wist dat hij stond voor een moeizame opbouw van wat thans zo succesvol zijn levenswerk is geworden, heeft hij die uitdaging aangenomen met het uitspreken van een overtuiging, die hij al die jaren als grondslag voor zijn werk is blijven aanvaarden. Zelf heeft hij deze geformuleerd als „de noodzakelijkheid van een onverdeelde eenheid van alle problemen, welke voor de bloembollencultuur van vitaal belang zijn en van allen, die in welke hoedanigheid ook bij deze zijn betrokken”. Zo heeft hij van den beginne theorie en praktijk, wetenschappelijke onderzoeker en deskundige kweker bijeengebracht rondom het gemeenschappelijk object van beider belangstelling, de levende plant.

Nimmer heeft de professor zich teruggetrokken in de ivoren toren der geleerdheid, integendeel, hij schroomde niet om raad te vragen, overleg te plegen met deskundigen uit de praktijk voor wier inzicht hij respect wist op te brengen. Zo betrok hij de praktijk bij zijn werk, bij het werk zélf en niet alleen bij de resultaten daarvan.

In een voordracht, gehouden voor de algemene vergadering van de Hollandse Maatschappij der Wetenschappen in 1955, zegt hij, na een vergelijking getrokken te hebben met het werk van de „mensendokter”: „De plantendokter schijnt in het voordeel te zijn, doordat de psychiatrie, de neurologie en de ingebeeelde ziekten buiten zijn arbeidsveld schijnen te liggen. Dit is zeker meer schijn dan werkelijkheid. De ingebeeelde ziekten zijn een nachtmerrie voor de plantendokter, die werkt in een land, dat zijn agrarische producten moet uitvoeren, terwijl de psychologie om de hoek komt kijken, wanneer hij staat tegenover de kwekers, die zowel de rol van verplegers als die van de moeders der zieke kinderen vervullen. En evenals de medicus het niet kan stellen zonder de hulp van goede verplegers, in het bijzonder, waar het het welzijn van de gehele mens betreft, zal de plantendokter de volle medewerking moeten hebben van de intelligente en ervaren kweker, die voor hem onmisbaar is in het team van deskundigen, die het welzijn van de gehele plant ter harte gaat.”

Met nimmer aflatende energie heeft hij zijn standpunt ook daadwerkelijk „in de praktijk” gebracht. Niet alleen een kleine kring van deskundige kwekers betrok hij bij zijn werk, neen, in de talloze vergaderingen van de organisaties en groepen was hij steeds present, bereid om raad en voorlichting te geven, bereid ook om te luisteren naar de problemen en de meningen van hen, die dagelijks met de bloembollen te maken hebben in kwekerij of exporthandel.

Zo wist hij zelf mede te leven, zo wist hij ook het medeleven met zijn problemen, zijn wensen, te wekken en te behouden. Men begreep en vertrouwde hem; hij begreep de kwekers in hun sterke en hun zwakke zijden, in hun problemen en mentaliteit en hij vertrouwde steeds weer op hun gezond verstand en hun inzicht. Onbegrijpelijk was hij alleen maar als hij in de vergadering van de Commissie voor het Wetenschappelijk Onderzoek de concept-begroting voor het komende dienstjaar op een schoolbord schreef, een beetje verward was dan wel eens zijn toelichting, maar wat uiteindelijk wel begrepen werd was het bedrag van de subsidie, die hij van het bloembollenvak gaarne tegemoet zag en... die hem gaarne werd gegeven!

Naast een man van de wetenschap, die als zodanig nationaal en internationaal erkend werd, was Prof. VAN SLOGTEREN een diplomaat!

Hij was dit echter niet alleen in de omgang met de vakgenoten maar ook als deze hun belangen bedreigd zagen door fytosanitaire maatregelen in het buitenland. Dan wist hij met zijn groot gezag, zijn onbetwiste deskundigheid, maar óók door zijn persoonlijke eigenschappen vertrouwen te wekken en ongemotiveerde maatregelen te voorkomen of deze weer te doen opheffen. Maar daarnaast hamerde hij het hier steeds weer zowel de kwekers als de exporteurs in, dat de hoogste kwaliteit de beste vorm van onpersoonlijke reclame is, omdat de tevredenheid van de uiteindelijke gebruiker van het produkt tenslotte beslissend is voor de vraag naar dit produkt en voor de prijs, die men er voor wil betalen.

Het Laboratorium voor Bloembollenonderzoek, waarvan de naam reeds aangeeft dat hier onderzoek in de ruimste zin van het woord bedreven wordt, is tot een instelling geworden, die, voor het bloembollenbedrijf onmisbaar, daarnaast wel in zeer belangrijke mate heeft bijgedragen tot de goodwill van de Nederlandse bloembollenteelt in geheel de wereld. En dat dit zo is dankt het bloembollenbedrijf, de praktijk, wel op de eerste plaats aan de man, die in de boven reeds aangehaalde voordracht als zijn mening gaf: „Er is maar één wetenschap en ook maar één motief voor de wetenschappelijke onderzoeker d.i. de wetenschappelijke emotie, die hem dwingt te zoeken naar de waarheid. Dat dit doel nimmer zal worden bereikt, beseffen wij allen, maar ook hier geldt het advies van Willem de Zwijger: „Nul n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de vaincre pour persévérer”. Prof. VAN SLOGTEREN heeft „ondernomen” en heeft „volhard”!

En al zijn dan, zoals hij dit zelf heeft gezegd, de materiële waarden van de resultaten van het onderzoek voor de onderzoeker niet van essentiële betekenis, dan waardeert „de praktijk” hem om deze uitspraak des te meer, maar wil toch zeker ook aan de materiële waarden van de resultaten niet gaarne voorbijgaan. Daarvoor is zij „praktijk”! En al is dan de overwinning tot „de” waarheid niet mogelijk, door zijn volharding heeft hij gewonnen het respect, de waardering, de genegenheid van allen, die „de praktijk” uitmaken en wier tolk ik gaarne heb willen zijn.